

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЗВІТ

з моніторингу працевлаштування
випускників закладів вищої та фахової
передвищої освіти

дата спостереження – 01 листопада 2022 року

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Інформаційна база

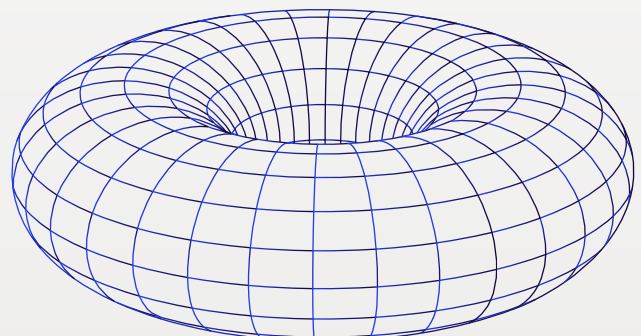
З метою отримання інформації про працевлаштування випускників закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти Міністерством освіти і науки України спільно з Пенсійним Фондом України було **розроблено необхідний нормативно-правовий акт - Порядок обміну інформацією між Пенсійним фондом України та Міністерством освіти і науки України**, реалізація якого дозволила отримувати інформацію з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру.

Порядок обміну інформацією між Пенсійним фондом України та Міністерством освіти і науки України **затверджено наказом МОН від 04.03.2021 № 287 та постановою правління Пенсійного фонду України 04.03.2021 року № 9-1 і зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05.05.2021 за № 596/36218.**

Також укладено Договір про інформаційну взаємодію від 18.08.2021 № 02-01/113 між Міністерством освіти і науки України, Пенсійним фондом України та Міністерством цифрової трансформації України, яким визначено відомості про структуру та формат електронних повідомлень, якими

обмінюються Пенсійний фонд України та Міністерство освіти і науки України, загальні вимоги до обміну, формату, структури інформації, інформаційні потоки тощо.

Міністерством освіти і науки України надіслано до Пенсійного фонду дані про документи про вищу освіту, видані між 1 листопада 2018 року та 31 жовтня 2019 року, та 20 липня 2023 року отримано від Пенсійного фонду інформацію з реєстру застрахованих осіб щодо працевлаштування випускників закладів освіти. **Міністерством освіти і науки України у 2021 році було розроблено методику проведення моніторингу зайнятості випускників закладів вищої та фахової передвищої освіти і визначення показника працевлаштування для Формули розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту між закладами вищої освіти та наразі здійснюється аналіз отриманої інформації.**

Методична база

Наказом МОН від 02 лютого 2022 року № 101 затверджено **Методичні рекомендації з проведення моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої та фахової передвищої освіти** і визначення показника працевлаштування для Формули розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту між закладами вищої освіти.

Для проведення моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої та фахової передвищої освіти визначається цільовий перелік осіб, інформація про працевлаштування яких потребує розгляду (далі – Моніторингові особи). **До Моніторингових осіб відносяться** громадяни України, які завершили здобуття вищої та фахової передвищої освіти в проміжку **від 36 до 48 місяців від дати спостереження** (дата спостереження – 1 листопада 2022 року). Отже, для здійснення моніторингу визначено перелік громадян України, які завершили навчання за державним або регіональним замовленням і здобули диплом про вищу або фахову передвищу освіту в проміжку від 1 листопада 2018 до 30 жовтня 2019 року (період спостереження). **З цього переліку вилучені особи**, які за даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти здобули інший документ про вищу або фахову передвищу освіту, здобували або здобува-

ють вищу (включаючи третій рівень) або фахову передвищу освіту між датою завершення періоду спостереження та датою спостереження (від 1 листопада 2019 року до 1 листопада 2022 року).

Для кожної Моніторингової особи визначається один з статусів на підставі даних Реєстру застрахованих осіб на дату спостереження:

- **зайнятий:** найманий працівник за основним місцем роботи та/або сумісництвом, договором цивіло-правового характеру;
- **фізична особа-підприємець** чи особа, яка веде незалежну професійну діяльність та/або фізична особа, яка забезпечує себе роботою самостійно;
- **військовослужбовці, особи рядового і начальницького складу органів охорони правопорядку** (якщо така інформація не є інформацією з обмеженим доступом);
- **знаходиться в соціальній відпустці;**
- **незайнятий** (в інших випадках).

На підставі аналізу інформації про працевлаштування випускників закладів вищої та фахової передвищої освіти, а також з метою мінімізації віднесення до числа незайнятих осіб які тимчасово або в силу обставин не

були віднесені до категорії зайнятих саме на дату спостереження, додатково до зайнятих в межах моніторингу відносяться особи, які:

■ працювали за основним місцем роботи або за сумісництвом і звільнились **не більше ніж за три місяці до дати спостереження;**

■ не працювали на дату спостереження, **але мають стаж роботи більше 18 місяців** за основним місцем роботи за період спостереження.

Загальноосвітові тенденції розвитку ринку праці вказують на поступове розмивання поняття роботи за здобутою освітою за винятком окремих та відносно стабільних професійних груп.

Додатковими ускладненнями для проведення моніторингу працевлаштування за здобутою освітою залишається застарілість Державного класифікатора професій, відсутність кодів професій у багатьох записах в Реєстрі застрахованих осіб, а також відсутність верифікації Пенсійним Фондом України якості наповнення Державного реєстру. За таких обставин, при проведенні моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої та фахової передвищої освіти довелось обмежитись моніторингом працевлаштування за здобутою освітою випускників, які здобули педагогічну та медичну освіту. З урахуванням неточності та неповноти інформації про працевлаштування за

певними професіями використані розширені формули для ідентифікації такої зайнятості випускників. Отримана інформація дозволила створити інструменти позитивної дискримінації закладів вищої та фахової передвищої освіти, які надають педагогічну та медичну освіту, у розумінні показника працевлаштування для розподілу державного фінансування між закладами вищої освіти за результатами їх діяльності.

У більшості записів Реєстру застрахованих осіб відсутня коректна інформація про посади працівників, тому **передбачена Формулою ідентифікація розділу класифікатора професій**, до якого належить посада, яку займає випускник за даними моніторингу зайнятості випускників, наразі неможлива (її використання за наявною в Реєстрі інформацією поставить у нерівні умови Моніторингових осіб)

Моніторинг працевлаштування за здобутою освітою у 2022 році проведено для Моніторингових осіб, які здобули освіту в галузях 01 Освіта/Педагогіка (та низці спеціальностей, при підготовці за якими в закладах освіти поширена практика присвоєння педагогічних кваліфікацій) та 22 Охорона здоров'я, а також відповідним цим галузям напрямам та спеціальностям за раніше діючими Переліками (далі – спеціальні Моніторингові особи).

Для кожної спеціальної Моніторингової особи визначається один з статусів на дату спостереження:

- найманий працівник за здобутою освітою за основним місцем роботи та/або сумісництвом, договором цивільно-правового характеру (зайняті);
- працює за здобутою освітою за основним місцем роботи або за сумісництвом, договором цивільно-правового характеру і звільнився не більше ніж за три місяці до дати спостереження (умовно зайняті);
- незайнятий за здобутою освітою (в інших випадках).

Випускники лікарських спеціальностей зазвичай безперервно продовжують навчання в інтернатурі з тривалістю до трьох років. Таким чином, на дату проведення моніторингу особи, які не брали перерви в навчанні, вже закінчили інтернатуру і мають можливість працювати безпосередньо за лікарською спеціальністю.

Оцінка зайнятості (ОЗ) для Формули розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту між закладами вищої освіти з використанням результатів моніторингу працевлаштування випускників **розраховується за формулою:**

$$ОЗ = \frac{КМОзайн + 0,5 \times КСМОзайн}{КМО} \times 100,$$

де КМОзайн - кількість зайнятих (включаючи умовно зайнятих) серед Моніторингових осіб закладу вищої освіти, які закінчили навчання за державним (регіональним) замовленням;

КСМОзайн - кількість зайнятих (включаючи умовно зайнятих) за здобутою освітою серед спеціальних моніторингових осіб закладу вищої освіти, які закінчили навчання за державним (регіональним) замовленням;

КМО - Кількість моніторингових осіб закладу вищої освіти, які закінчили навчання за державним (регіональним) замовленням).

При аналізі результатів моніторингу працевлаштування виявлені такі категорії моніторингових осіб, які відносяться у використаному алгоритмі до незайнятих і потребують його подальшого вдосконалення:

- **непрацюючі особи з інвалідністю, які отримують пенсію** (при проведенні моніторингу працевлаштування в наступні роки їх необхідно ідентифікувати за окремою процедурою та виключити з числа моніторингових осіб);
- інші категорії непрацюючих осіб, зокрема **непрацюючі за власним вибором та зареєстровані безробітні**, які проходять або не проходять додаткове навчання за направленням Державної служби зайнятості;

- особи із числа військовослужбовців, особи рядового і начальницького складу органів охорони правопорядку, якщо інформація про них є інформацією з обмеженим доступом;
- особи, які зайняті в домашньому або підсобному господарстві;
- особи, які працюють без належного оформлення статусу найманого працівника, підприємця або самозайнятої особи («тіньова економіка», незадекларована праця);
- особи, які припинили наступне навчання до його завершення;
- особи, які навчаються в Україні, але інформація про таке навчання не внесена до ЄДЕБО;
- особи, які навчаються або працюють за кордоном.

Докладний аналіз цих категорій може залишатися завданням вдосконалення моніторингу працевлаштування в наступні роки. Потребує окремої дискусії доцільність моніторингу працевлаштування випускників закладів вищої освіти, які навчались за кошти фізичних та юридичних осіб.

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Знеособлені статистичні дані щодо зайнятості випускників закладів вищої освіти за державним та регіональним замовленням на ринку праці в розрізі закладів, рівнів освіти та спеціальностей (напрямів підготовки, деяких окремих спеціалізацій) розміщені в мережі Інтернет для вільного доступу у форматі MS Excel на офіційній веб сторінці Міністерства освіти і науки України, що дає змогу їх автоматизовано обробляти електронними засобами. Оприлюднені дані придатні для проведення аналітичних досліджень, профорієнтаційної роботи та самостійного аналізу привабливості закладів фахової передвищої та вищої освіти.

Зведена інформація про результати моніторингу працевлаштування випускників за рівнями освіти наведена в таблиці 1.

Передусім слід звернути увагу на питому вагу здобувачів дипломів про вищу освіту різних рівнів, які продовжили навчання для здобуття наступної освіти. Кожен десятий серед випускників спеціалістів та магістрів (10,84%) продовжили навчання для здобуття третього ступеня вищої освіти або наступної спеціальності на

нижчих рівнях вищої освіти, включаючи тих, хто продовжив раніше розпочате паралельне навчання на двох спеціальностях. **Цей відсоток дещо вище для магістрів (11,02%) і трохи нижче для спеціалістів (8,15%).** Що цілком корелює з відповідними даними моніторингу працевлаштування 2021 року. У моніторинговий період близько половини дипломів спеціалістів припадає на медичні спеціальності з наскрізними (без отримання проміжного ступеня бакалавра) лікарськими освітніми програмами, випускники яких найчастіше продовжують навчання в інтернатурі.

Майже 63% (62,69%) осіб, які отримали диплом молодшого спеціаліста, відразу або практично відразу продовжили здобувати наступний рівень вищої освіти. Продовження навчання є позитивним фактором, але водночас ілюструє недостатню підготовленість та мотивованість до професійної практичної діяльності значної кількості цих випускників.

Майже 72% (71,78%) бакалаврів продовжили освіту для здобуття другого ступеня вищої освіти або наступної спеціальності на нижчих рівнях вищої освіти. Цей показник, який перевищує європейські аналоги, продовжує свідчити як про недостатню готовність бакалаврів випуску 2019 року до виходу на ринок праці, так і

про недостатню пропозицію привабливих для молодих фахівців робочих місць. Вплив змін до Державного класифікатора професій внесених у 2021 році, які офіційно відкрили бакалаврам доступ до професійної категорії «професіонали» (раніше потребувала другого рівня вищої освіти), можливо буде оцінити в наступних моніторингах.

Питома вага зайнятих та умовно зайнятих Моніторингових осіб за усіма рівнями вищої освіти складає **46,18%, що є меншим показником, порівняно з 58,96% у 2021 році.** Найвищі показники мають спеціалісти **89,95% (71,72% у 2021 році),** найменші значення продовжують спостерігатися на рівні бакалавра **36,27% (50,26% у 2021 році),** а також падіння відповідного відсотка показників магістра **50,04% (61,21% у 2021 році), та молодших спеціалістів 42,48% (59,77% у 2021 році).**

На перший погляд прослідковується тенденція зменшення показників працевлаштування, водночас, більш детальний порівняльний аналіз відповідних показників моніторингу 2022 року та моніторингу 2021 року свідчить про зменшення відповідного показника лише для позиції «Зайняті, включаючи умовно зайнятих, серед МО», що зумовлюється удосконаленням алгоритмів розрахунку умовної

зайнятості моніторингових осіб в частині розрахунку стажу роботи, а саме здійснено співставлення та врахування записів про працевлаштування в період між завершенням здобуття освіти та датою спостереження (у разі наявності перерви в трудових відносинах, кількість днів такої перерви не враховуються в стаж роботи для віднесення особи до категорії умовно зайнятих).

Зростання показників зайнятості спеціальних моніторингових осіб обумовлено більш детальним, порівняно з попереднім моніторингом, аналізом посад, на яких працюють відповідні випускники:

Таблиця 1

Дата спостереження	01.11.2022	01.11.2021	Різниця між 2022-2021	%
Випуск за державним та регіональним замовленням в проміжку від 36 до 48 місяців від дати спостереження	217 895	230 228	-12 315	95%
Кількість Моніторингових осіб	102 907	107 389	-4 465	96%
Закінчили наступне навчання	89 909	100 937	-11 028	89%
Продовжують наступне навчання	25 079	21 902	3 178	115%
Зайняті Моніторингові особи (МО)	40 824	40 542	282	101%
Зайняті Моніторингові особи з адаптаційним періодом звільнення	43 021	42 174	847	102%
Умовно зайняті Моніторингові особи	4 502	21 141	-16 639	79%
Зайняті, включаючи умовно зайнятих, серед МО	47 523	63 315	-15 792	75%
Зайняті спеціальні Моніторингові особи	7 288	6 041	1 247	121%
Зайняті спеціальні Моніторингові особи з адаптаційним періодом звільнення	7 605	6 171	1 434	123%

Результати моніторингу працевлаштування випускників за спеціальностями не піддаються безпосередньому аналізу, оскільки в період спостереження випуски здійснювались одночасно за

◆ Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, **затвердженням постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266,**

◆ Переліком напрямів, за якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, **затвердженням постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719,**

◆ Переліком спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, **затвердженням постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 2007 р. № 839,**

◆ Переліком спеціальностей, за якими здійснювалася підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, **затвердженням постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787.**

У зв'язку з цим аналіз проведено по укрупненим групам та деяким окремим спеціальностям та виключенням з нього даних щодо випуску молодших спеціалістів, а також спеціальностей (напрямів підготовки) з 0 або 1 моніторингових осіб.

Середнє значення процента зайнятих та умовно зайнятих осіб складає 46,18%. Для зручності будемо використовувати таку шкалу для питомої ваги зайнятих та умовно зайнятих по укрупненим групам та деяким окремим спеціальностям (**таблиця 2**):

- **до 20%** - низькі значення;
- **понад 20% - до 40%** - нижче звичайних значення;
- **від 40% - до 60%** - звичайні значення;
- **понад 60% - до 80%** - вище звичайних значення;
- **понад 80%** - високі значення.

Високі значення процента зайнятих та умовно зайнятих Моніторингових осіб притаманні суто лікарським спеціальностям Медицина (лікувальна справа), стоматологія та педіатрія 89,92% (92,02% у 2021 році), а також підготовці фахівців для системи МВС – Цивільний захист та пожежна безпека, правоохоронна діяльність 78,33% (83,50% у 2021 році). Значення вище звичайних характерні для інших (крім суто лікарських) спеціальностей галузі «Охорони здоров'я» 67,37% (72,71% у 2021 році). Названі в цьому абзаці

галузі та спеціальності передбачали в моніторинговий період зазвичай обов'язковий розподіл випускників закладів вищої освіти на робочі місця в державному секторі.

Переважає більшість укрупнених груп спеціальностей (деякі з них з винятками) входять до групи звичайних значень процента зайнятих та умовно зайнятих осіб, що характерний для інтегрованих у ринок праці професій:

Таблиця 2

	Моніторинг 2022	Моніторинг 2021
Право та міжнародне право	59,85%	66,30%
Публічне управління та адміністрування	57,05%	67,51%
Освіта	49,40%	60,22%
Сільське господарство та ветеринарія	47,91%	58,23%
Інженерія (крім суднобудування)	47,86%	58,32%
Біологія, природничі науки та математика (крім фізики)	47,69%	58,82%
Транспорт (крім морського та внутрішнього водного)	47,20%	59,91%
Економіка, сервіс, управління та адміністрування	47,07%	62,64%
Культура і мистецтво (крім дизайну, хореографії та образотворчого мистецтва)	45,28%	57,56%
Гуманітарні науки (крім філології)	44,76%	58,17%
Будівництво та технології (крім архітектури)	44,61%	60,05%
Соціальна робота та соціальне забезпечення	43,89%	61,15%
Поведінкові науки, журналістика та міжнародні відносини	40,48%	55,91%
Фізика	40,46%	45,26%

Значення нижче звичайних процента зайнятих та умовно зайнятих осіб характерні для групи спеціальностей:

Таблиця 3

	Моніторинг 2022	Моніторинг 2021
Суднобудування	38,35%	44,55%
Філологія	30,39%	48,98%
Архітектура	28,73%	48,50%
Дизайн, хореографія та образотворче мистецтво	28,38%	45,06%
Інформатика та прикладна математика (крім інженерії програмного забезпечення)	26,17%	37,61%

Низький процент зайнятих та умовно зайнятих осіб вже традиційно демонструють спеціальності, для випускників яких характерна зайнятість за кордоном (фізично або у дистанційному форматі) при цьому не завжди сплачуючи внески до формування бюджетів та пенсійної системи України.

Таблиця 4

	Моніторинг 2022	Моніторинг 2021
Інженерія програмного забезпечення	19,17%	27,37%
Морський та внутрішній водний транспорт	10,65%	14,1%

ПОКАЗНИК ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

На підставі результатів Моніторингу працевлаштування складено рейтинговий список закладів вищої освіти у сфері управління МОН для розрахунку обсягу бюджетного фінансування яких використовується **Формула, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 року № 1146.**

У цьому рейтинговому списку налічується 134 заклади вищої освіти. Для новоутворених закладів вищої освіти показники працевлаштування розраховані за даними закладів (структурних підрозділів), які були реорганізовані при їх утворенні.

У випадку приєднання одного закладу вищої освіти до іншого дані про випускників реорганізованого закладу (структурного підрозділу) додаються до результатів власне цього закладу.

Відповідно до Формули показник працевлаштування приймається рівним:

1,25 - якщо результат закладу належить до 15 відсотків найкращих результатів;

1,2 - якщо результат закладу не потрапляє до 15 відсотків найкращих результатів, але належить до 30 відсотків найкращих результатів;

1,15 - якщо результат закладу не

потрапляє до 30 відсотків найкращих результатів, але належить до 45 відсотків найкращих результатів;

1,1 - якщо результат закладу не потрапляє до 45 відсотків найкращих результатів, але належить до 60 відсотків найкращих результатів;

1,05 - якщо результат закладу не потрапляє до 60 відсотків найкращих результатів, але належить до 75 відсотків найкращих результатів;

1 - якщо результат закладу не потрапляє до 75 відсотків найкращих результатів.

Отже, з 134 закладів вищої освіти (відокремлених структурних підрозділів, які фінансуються окремо):

- **найкращих 15% - 20 закладів** отримують показник працевлаштування 1,25;

- **найкращих 30%, які не потрапили до найкращих 15%** - 20 закладів отримують показник працевлаштування 1,2;

- **найкращих 45%, які не потрапили до найкращих 30%** - 20 закладів отримують показник працевлаштування 1,15;

- **найкращих 60%, які не потрапили до найкращих 45%** - 20 закладів отримують показник працевлаштування 1,1;

- **найкращих 75%, які не потрапили до найкращих 60%** - 20 закладів отримують показник працевлаштування 1,05;
- решта 34 заклади отримують показник працевлаштування 1,0.

Рейтинг закладів вищої освіти за оцінкою зайнятості та показником працевлаштування наведено в **таблиці 3**.

Значна присутність педагогічних університетів у верхній частині рейтингу частково обумовлена додатковою підтримкою працевлаштування випускників окремих спеціальностей за здобутою освітою. Медичні університети та заклади вищої освіти з специфічними умовами навчання, які мають найвищі показники зайнятості, не знаходяться у сфері управління МОН, тому відсутні в цьому рейтингу.

На найнижчих позиціях знаходяться заклади вищої освіти, які готують професійних моряків. Фактично це свідчить про неучасть переважної більшості підготовлених в Україні морських спеціалістів у податковій та пенсійній системі країни. Цей факт узгоджується з даними про питому вагу зайнятих та умовно зайнятих по укрупненим групам та деяким окремим спеціальностям, які розглянуті вище.

Аналіз регіонального аспекту показника працевлаштування (**таблиця 4**) продовжує свідчити про відсутність

жорстких диспропорцій по лінії університетські центри – інші регіони. При цьому слід врахувати зміни в регіональному аспекті, обумовлені переміщенням закладів вищої та фахової передвищої освіти внаслідок повномасштабного вторгнення та відповідну відсутність показників у Донецькій, Луганській та Херсонській областях.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1 Публікація знеособлених статистичних даних про працевлаштування випускників закладів вищої освіти викликатиме додатковий інтерес до цієї проблематики та забезпечить аналітиків інформацією для додаткового аналізу.

2 При плануванні наступних досліджень буде важливо здійснити покращення якості даних в Реєстрі застрахованих осіб, що дозволить в подальшому здійснювати більш ретельний аналіз щодо займаних посад, а також відповідності посад спеціальностям, за якими здобута освіта.

3 З метою забезпечення сталості проведення Моніторингу та вдосконалення підходів щодо його проведення здійснити передачу повноважень щодо його проведення до Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики».